

Św. Stanisław w życiu Kościoła w Polsce. 750-lecie kanonizacji, pod red. o. dr. hab. Andrzeja Napiórkowskiego OSPPE, Kraków-Skałka 2003, 360 stron.

W Rok Stanisławowski, który rozpoczął się 8 marca 2003 roku, wpisało się dotąd wiele wydarzeń. Niektóre spośród nich przeszły bez większego rozgłosu, inne odbiły się szerokim echem, jeszcze inne czekają na swoje wybrzmienie. 750-rocznica kanonizacji pierwszego z Polaków była i jest okazją do ponownego odczytania *factum S. Stanislai*. Służyć miała temu również ogólnopolska sesja naukowa, która odbyła się w dniu 10 kwietnia 2003 roku. Spotkanie zostało zatytułowane: „Święty Stanisław w życiu Kościoła katolickiego w Polsce” w 750. rocznicę jego kanonizacji. Organizatorami sesji były trzy podmioty: Katedra Eklezjologii Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej (PAT) w Krakowie, Kustosz Relikwii Św. Stanisława w Katedrze Wawelskiej oraz Wyższe Seminarium Duchowne Zakonu Paulinów w Krakowie *Na Skalce*.

Owocem tego naukowego pochylenia się nad osobą św. Stanisława jest właśnie prezentowane opracowanie, stanowiące nade wszystko zbiór wygłoszonych referatów. Ich autorzy to przedstawiciele różnych ośrodków naukowych w Polsce. Na liście prelegentów znaleźli się: prof. dr. hab. Jerzy Wojtczak-Szyszkowski z Uniwersytetu Warszawskiego (UW), prof. dr. hab. Jerzy Wyrzumski z Polskiej Akademii Umiejętności, ks. prof. dr. hab. Jerzy Kopeć z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL), o. prof. dr. hab. Janusz Zbudniewek OSPPE z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), ks. dr. hab. Jan Orzeszyna, prof. PAT, ks. dr. Michał Jagosz z Rzymu, o. dr. hab. Andrzej

Napiórkowski (PAT) oraz ks. prof. dr hab. Jan Dudziak (PAT). Udział w powstaniu zbioru poprzez nadesłanie swoich opracowań mają także następujący autorzy: ks. dr hab. Grzegorz Ryś, prof. PAT, dr Jan Kurek z Politechniki Opolskiej i Uniwersytetu Wrocławskiego, o. dr hab. Jan Mazur OSPPE, prof. KUL, ks. dr Józef Morawa (PAT), ks. prof. dr hab. Kazimierz Panuś (PAT), dr hab. Krzysztof Ozóg, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego, dr Waldemar Rozynekowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (UMK) w Toruniu.

Prezentowany „Tom Stanisławowski”, jak widać ze spisu autorów, stanowi naukową refleksję, głównie w dziedzinie historii i teologii, mającą na celu ponowne odczytanie posłannictwa św. Stanisława w dziejach Kościoła i narodu. Z uwagi na ów zamiar towarzyszący organizatorom sesji, poszczególne referaty zostały zgrupowane w dwie części: *Studia Historica* oraz *Studia Theologica*. Zasadnicze części opracowania poprzedza dwugłos wprowadzający: *Słowo z Wawelu* – ks. infułata Janusza Bielańskiego, proboszcza Bazyliki Metropolitalnej na Wawelu, oraz *Słowo ze Skalki* – o. Andrzeja Napiórkowskiego, przeora klasztoru *Na Skalce*. Treść tego przesłania można zawrzeć w jednym krótkim stwierdzeniu: św. Stanisław nadal żyje i na różny sposób objawia swoją moc.

Wspomniane partie tematyczne: historyczną i teologiczną poprzedza niezwykle cenny zbiór dokumentów kościelnych pod wspólnym tytułem *Magisterium Ecclesiae*. Chyba po raz pierwszy w sposób całościowy zostały zebrane dokumenty kościelne dotyczące osoby, znaczenia i oddziaływania św. Stanisława. Ich katalog otwiera bulla kanonizacyjna z 1253 roku papieża Innocentego IV. Inne dokumenty to: list apostolski Piusa XII z okazji 700-lecia kanonizacji św. Stanisława, dwa listy Jana Pawła II *Rutilans agmens* z 1979 roku i *Beatum Stanislaum* z 2003 roku. Ponadto część ta została wzbogacona następującymi tekstami: homilią Jana Pawła II wygłoszoną z racji jubileuszu w 1979 roku, papieskim listem do kardynała Josepha Ratzingera, legata papieskiego na ubiegłoroczne uroczystości, słowem legata papieskiego, dwoma kazaniem kardynała Franciszka Macharskiego oraz słowem wstępnym na otwarcie sympozjum biskupa Tadeusza Pieronka.

Część *Studia Historica* składa się z 3 artykułów. Dwa spośród nich, autorstwa prof. Ozoga i prof. Wyrozumskiego, podejmują próbę syntetycznej prezentacji sytuacji duchowieństwa Krakowa w czasach kanonizacji św. Stanisława oraz atmosfery konfliktu między biskupem krakowskim Stanisławem ze Szczepanowa a królem Polski Bolesławem Szczodrym. Chociaż temat ten doczekał się już wielu opracowań, autorzy potrafili jakby na nowo, w oryginalnej formie przedstawić tło konfliktu, który doprowadził do rozlewu krwi na Skalce. Trzeci artykuł dotyczy zagadnień związanych z językiem i stylem średniowiecznego dzieła pt. *Żywot większy świętego Stanisława*, które napisał Wincenty z Kielczy. Prof. Wojtczak-Szyszkowski, wybitny polski latynista, przeprowadził szczegółową, wręcz drobiazgową, analizę żywotu znanego jako *Vita maior*. Poziom jego refleksji sprawia, iż referat trzeba uznać za wspaniały przyczynek do dyskusji w gronie wybitnych znawców przedmiotu.

Obszerną, bo liczącą 11 artykułów część zatytułowaną: *Studia Theologica* otwiera opracowanie znakomitego polskiego kanonisty, dziś już nieżyjącego, ks. prof. Jana Dudziaka. Autor, odwołując się do bogatej literatury, przedstawił w nim zagadnienia prawne, teologiczne i historyczne związane z praktyką kanonizacyjną istniejącą przed kanonizacją św. Stanisława ze Szczepanowa. Pierwszym dowodem kultu oddawanego Męczennikowi ze Skalki były procesje. Ich geneza i rozwój są dobrze udokumentowane, na co wskazał ks. Michał Jagosz. Z kolei kult liturgiczny, ukazany w tekstach średniowiecznych, stał się tematem wystąpienia ks. prof. Jerzego Kopcia. Różnorodna i bogata obecność św. Stanisława w średniowiecznych tekstach liturgicznych ma wymiar powszechności i nie ogranicza się tylko do lokalnego Kościoła krakowskiego. Na tę powszechność wskazuje także kolejny artykuł. Dr Jan Kurek, odwołując się do przeprowadzonych badań, obdarzył św. Stanisława tytułem „patrona kulturowego pogranicza”. Natomiast o. prof. Jan Mazur przedstawił wydarzenie męczeńskiej śmierci w kontekście średniowiecznej kultury politycznej. Właściwe bowiem odczytanie konfliktu między biskupem a królem jest możliwe dopiero po dokładnej analizie danych nie tylko w świetle historiografii, ale również innych dyscyplin szczegółowych, między innymi teologii politycznej. Albowiem tło sporu należy widzieć w szerszej perspektywie konfliktu między *regnum* a *sacerdotium*.

Dwa następne artykuły sytuują wydarzenie stanisławowskie w rzeczywistości Kościoła. Wątki eklezjologiczne w kazaniach kardynała Karola Wojtyły o św. Stanisławie - w kontekście nauki *Vaticanum II* i postanowień Synodu Krakowskiego - stały się przedmiotem rozważań dra Józefa Morawy. Kolejny prelegent, o. dr hab. Andrzej Napiórkowski, wskazał na artykuł z *Credo*, dotyczący prawdy o „świętych obcowaniu”. W swojej teologicznej refleksji zauważył, iż św. Stanisław, męczennik *coram Deo* i *coram Ecclesia*, jest orędownikiem we wspólnocie wiary, i to orędownictwo ma wymiar zarówno społeczny jak i indywidualny.

Do obecności myśli stanisławowskiej w kaznodziejstwie nawiązują dwa kolejne opracowania. Ks. prof. Jan Orzeszyna - odwołując się do słynnych kazań kardynała Stefana Wyszyńskiego, który ze skałecznego wzgórza uczynił amboną patriotyzmu i wykładnię programu duszpasterskiego w czasach komunizmu - nakreślił prymasowską wizję św. Stanisława jako męża stanu i zarazem jako wzór dla współczesnych pasterzy. Zwornikiem narodu i ostoją polskości można nazwać Stanisława Szczepanowskiego na podstawie analizy kaznodziejstwa polskiego okresu niewoli narodowej przeprowadzonej przez ks. prof. Kazimierza Panusia.

Bogata i różnorodna rola Św. Stanisława, nakreślona w wyżej prezentowanych artykułach, znalazła swoje praktyczne przełożenie także w pobożności duchowieństwa i wiernych, którzy kościołom parafialnym nadawali tytuł Św. Stanisława. Jak podaje dr Waldemar Rozyński, w diecezjach polskich wedle

stanu z dnia 31 grudnia 2001 roku można doliczyć się 283 parafii pod wezwaniem św. Stanisława.

Osoba Męczennika, który „padł pod mieczem królewskim” nierozdzielnie złączona jest ze Skalką. Nie mogło więc zabraknąć w omawianym tomie skałecznego wątku. O. prof. Janusz Zbudniewek ukazał w swoim artykule nie tylko zagadnienia historyczne odnoszące się do problematyki miejsca męczeństwa, ale wskazał na obfite owoce stanisławowskiej obecności, wpisane w bogatą, wielowarstwową rzeczywistość skałecznego sanktuarium.

Trzeba przyznać, iż omawiany „Tom Stanisławowski” wraz z opublikowanym w 1979 roku XI tomem „Analecta Cracoviensia” stanowi skarbnicę wiadomości odnoszących się do życia, działalności i męczeńskiej śmierci św. Stanisława, a także ukazuje jego wpływ na kształtowanie się polskiej tożsamości narodowej i religijnej. Pozostaje więc tylko zachęcić wszystkich zainteresowanych do zapoznania się z prezentowanym opracowaniem. Wydaje się jednak, iż ta bogata naukowa komemoracja św. Stanisława nie może być zamknięta jedynie w sferze intelektu. Winna prowadzić także do sfery ducha, bowiem jak podkreśla św. Ambroży: Trzeba usilnie błagać męczenników, gdyż oni mogą modlić się za nasze grzechy... Są to bowiem nasi przewodnicy i orędownicy, naoczni świadkowie naszego życia i naszych poczynań; więcej, są niejako wysłannikami naszej słabości.

Arnold Chrapkowski *OSPPE*